

W. V.

"Cahiers d'Histoire Mondiale", Lucien Febvre, Neuchâtel 1956 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 2/1, 171-172

1957

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Trudy Instituta Istorii Jestiestwoznaniija i Tiejchniki“. Izdatielstwo Akademii Nauk SSSR, Moskwa. Tom 5, 1955, s. 398. Tom 6, 1955, s. 367. Tom 8, 1956, s. 260.

Trzy kolejne tomy wydawnictwa seryjnego Instytutu Historii Przyrodznawstwa i Techniki Radzieckiej Akademii Nauk poświęcone są historii nauk fizyczno-matematycznych, historii nauki i technologii chemicznej oraz historii budowy maszyn i transportu.

W tomie 5 zwraca uwagę m. in. obszerny artykuł poświęcony pamięci Einsteina, dwa artykuły dotyczące Lomonosowa oraz duże prace B. G. Kuzniecowa o elektrodynamice Maxwella i I. N. Wiesielowskiego o matematyce babilońskiej. Nieprzyjemnie uderza krótki artykuł P. W. Sławenasa *Materiały z historii astronomii i kartografii na Litwie*, gdyż autor pisząc o Kazimierzu Łyszczyńskim, Janie Sniadeckim czy Piotrze Sławińskim nie wspomina nawet o ich polskości traktując ich jako wilnian nieznaney narodowości.

Tom poświęcony chemii omawia przede wszystkim dorobek nauki i techniki rosyjskiej. Po kilka prac poświęconych jest Zielińskiemu, Awdejewowi, Butlerowowi i Markownikowowi. Obszerny artykuł O. E. Zwiagincewa omawia historię uralskiej platyny.

W tomie 8, który ukazał się wcześniej niż tom 7, zwraca m. in. uwagę artykuł P. I. Minina o rozwoju pługa w Rosji, B. N. Worobiowa o pracach Mendelejewa w dziedzinie meteorologii i lotnictwa oraz A. A. Dorogowa o nauce maszynoznawstwa w Rosji w okresie techniki manufakturowej.

E. O.

Cahiers d'Histoire Mondiale (Journal of World History, Cuadernas de Historia Mundial). Sous la direction de Lucien Febvre. Membre de l'Institut de France Vol. III, nr 1, s. 257. Neuchâtel 1956.

Zeszyty te wydawane są pod patronatem i przy pomocy finansowej UNESCO przez Międzynarodową Komisję Historii Rozwoju Naukowego i Kulturalnego Ludzkości (Commission Internationale pour une histoire du développement scientifique et culturel de l'humanité). Wśród członków tej Komisji reprezentujących wszystkie niemal państwa świata spotykamy nazwisko prof. Witolda Kuli, przedstawiciela Polski.

Zeszyty mają na celu gromadzenie materiałów, które w przyszłości posłużą do opracowania Historii Rozwoju Naukowego i Kulturalnego Ludzkości, udostępnianie interesującym się tym zagadnieniem odpowiednich materiałów, a także ich krytyczną ocenę oraz wymianę poglądów pomiędzy uczonymi na temat zagadnień rozwoju nauki i kultury.

We wstępie do tomu trzeciego Lucien Febvre, zmarły w listopadzie 1956 r., stwierdza, iż cele pisma, którego tom pierwszy ukazał się w roku 1953, nie zmieniły się, że *Zeszyty* zyskały sobie uznanie i że otwierają swe łamy dla przedstawicieli wszystkich kierunków filozoficznych i ideologicznych.

W dziale pierwszym *Zeszytów* (Contributions) ogłoszono pięć artykułów: P. Demiéville pisze na temat pierwiastków buddyjskich w filozofii chińskiej, D. Sinor omawia stosunki pomiędzy Mongołami a dawną Europą (do XIII-go

wieku), B. Gille w obszernym artykule porusza problem rozwoju technologicznego w Europie od XII—XV w., R. Hooykaas zajmuje się rozwojem nauki w okresie reformacji (w nocie krytycznej do tego artykułu R. H. Bainton wykazuje trudność utrzymania zasadniczej tezy autora, który twierdzi, że kościół protestancki w większym stopniu aniżeli kościół katolicki sprzyjał rozwojowi nauk przyrodniczych), a wreszcie B. Caizzi porusza problem wzajemnych stosunków Włoch północnych i południowych w ciągu ostatniego stulecia.

Dział drugi *Zeszytów* (Documentation) zawiera rozprawę Gertrudy Smith na temat genezy pierwszych klasyfikacji prawa greckiego, następnie J. Comas pisze o wkładzie pre-kolumbijskim do kultury wszechświatowej, a J. Numoto omawia zagadnienie akceptacji i odrzucania przez Japonię elementów kultury europejskiej.

Krótki jednostronnicowy dział trzeci (Chronique) zawiera kilka informacji dotyczących działalności Komisji oraz notki bibliograficzne o ostatnich publikacjach naukowych.

W. V.

Hugo H a s s i n g e r, *Geographische Grundlagen der Geschichte*. Freiburg, 1953, s. 390, wydanie drugie poprawione i ulepszone.

Problematyka wpływów czynników geograficznych na historię, znana z długotrwałej tradycji w nauce niemieckiej, podjęta została na nowo w pracy H. Hassingera, profesora uniwersytetu wiedeńskiego.

H. Hassinger ukazuje w sposób oryginalny i interesujący rozwój najważniejszych narodów i państw od czasów ich powstania do chwili współczesnej na tle warunków geograficznych. Stara się on jednak uniknąć sprowadzania wydarzeń historycznych do geograficznych przyczyn — błędu znamiennego dla klasycznej szkoły antropogeograficznej w Niemczech (F. Ratzel). Przy ukazywaniu (na bogatym i starannie dobranym materiale historycznym) szeregu związków przyczynowych między rozwojem życia ekonomicznego, społecznego, kulturalnego i państwowego wielu narodów a warunkami geograficznymi, Hassinger chroni się od błędów determinizmu geograficznego zarówno przez wszechstronną, historyczną analizę, jak i przez unikanie daleko idących wniosków lub szerokich uogólnień historiozoficznych.

Zarówno ujęcie metodologiczne problemu, jak i zakres tematyki pozwalają traktować tę pracę jako cenną pozycję w naukowym warsztacie szerokiego kręgu geografów, historyków i socjologów. Historyk nauki znaleźć tu może poza ogólnym materiałem wiele przykładów współistnienia różnorodnych zjawisk i tendencji wpływających na postęp społeczny.

J. B.

T. H. S a v o r y, *The language of science*. London, 1953.

Niewielka ta książeczka (172 stron), napisana przez biologa o zainteresowaniach filologicznych, zawiera rozważania, które dotyczą od różnych stron sprawy języka nauk ścisłych. Rozważania często o charakterze bardzo swobod-